

DNR-VN-2001-01

Valdistriktsindelning av storstadsförsamling inför de kyrkliga valen 2001. Hänsyn har tagits till antalet röstande i föregående kyrkliga val samt till att röstningen skall kunna genomföras smidigt och störningsfritt och röstsammanräkningen snabbt och säkert.

SVENSKA KYRKANS VALPRÖVNINGSNÄMND

BESLUT

2001-02-12

Stockholm

Dnr VN 1-2001

Fässbergs församling var vid det kyrkliga valet 1997 indelat i fem valdistrikt. Vid det borgerliga valet 1998 var församlingen indelad i femton valdistrikt. Antalet röstberättigade vid valet 1997 var 17 186. Antalet röstberättigade kyrkotillhöriga

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift föreslog kyrkorådet i Fässbergs församling och kyrkonämnden i Mölndals kyrkliga samfällighet att Fässbergs församling skulle delas in i fyra valdistrikt inför de kyrkliga valen 2001. Kyrkorådet svarade att Fässbergs församling inte borde delas in i flera valdistrikt. Kyrkonämnden ansåg att Fässbergs församling borde delas in i två valdistrikt.

Stiftsstyrelsen beslutade den 1 december 2000, delegationsprotokoll nr 150, att Fässbergs församling skulle delas in i två valdistrikt vid valet 2001.

Fässbergs församling har överklagat stiftsstyrelsens beslut och yrkat att församlingen skall utgöra ett valdistrikt med en röstlokal och i övrigt fyra röstmottagningsställen. Till stöd för överklagandet har församlingen anfört bl.a. följande. Beslutet om två valdistrikt i församlingen är opraktiskt och stämmer inte överens med hur församlingsborna normalt rör sig i församlingen i samband med bl.a. gudstjänster och samlingar. Valdistriktet Fässberg 1 måste, om stiftsstyrelsens beslut inte ändras, förläggas till någon av de lokaler som finns i Eklanda, Toltorp eller Krokslätt och kommer att vara en relevant vallokal endast för dem som bor i närheten av denna lokal. Församlingens förslag om ett valdistrikt med vallokal i Fässbergs församlingshem samt röstmottagningsställen i kyrkan och församlingslokalerna i Krokslätt, Toltorp, Eklanda och Balltorp är mer praktiskt och kan ge fler röstande genom närheten. Församlingshemmet är stort nog att ta emot alla röstande även om antalet röstande skulle öka markant i jämförelse med förra valet. Under valdagen kommer församlingen att fira gudstjänst i Fässbergs kyrka, liksom i samtliga distriktskyrkor och lokaler och i samband därmed och så länge som föreskrivs ordna röstmottagning på dessa platser.

Stiftsstyrelsen har avstyrkt bifall till överklagandet och har i yttrande anfört i huvudsak följande.

Det finns inga bestämmelser i kyrkoordningen eller i de av Kyrkostyrelsen utfärdade bestämmelserna om valdistriktens storlek. Sådana bestämmelser finns däremot i vallagen. Genom jämförelser med de allmänna valen, där hänsyn bl.a. måste tas till den lägre röstningsfrekvensen vid de kyrkliga valen, men också till att de kyrkliga valen i de flesta församlingar omfattar fyra val samt att vallokalerna i de kyrkliga valen enligt Kyrkostyrelsens anvisningar endast behöver vara öppna sex timmar på valdagen mot tolv timmar enligt vallagen, kan man få en uppfattning om vad som är en lämplig storlek på ett valdistrikt i de kyrkliga valen. Med utgångspunkt från vad som gäller enligt vallagen kan bedömas att det inte skall finnas mer än cirka 1 000 röstberättigade per timme som en vallokal håller öppet. Det skulle medföra 4 500 - 6 000 röstberättigade som normalstorlek på ett valdistrikt.

Ett alternativ till att göra en distriktsindelning kan vara att ordna ett eller flera särskilda röstmottagningsställen. Detta torde gälla inte minst när distriktsindelningen motiveras främst av geografiska skäl, vilket medför valdistrikt med litet antal röstberättigade. Möjligheterna för de röstberättigade att utnyttja sin rösträtt är grundläggande för övervägandena om att ordna särskilda röstmottagningsställen som alternativ till distriktsindelning - liksom om det behövs distriktsindelning i syfte att ha flera vallokaler. I vidsträckta församlingar med ett begränsat antal röstberättigade kan särskilda röstmottagningsställen vara ett bra alternativ till distriktsindelning. När det blir fråga om församlingar med ett större antal röstande kan skälen för att göra en distriktsindelning överväga. Dels bör det undvikas att det blir så stort antal röstande per vallokal att det uppstår köbildning, dels bör det observeras att det inte skall göras någon preliminär röstsammanräkning på ett särskilt röstmottagningsställe. Dessa röster skall så långt det är möjligt finnas med vid den preliminära röstsammanräkningen i vallokalen.

Avgörande för stiftsstyrelsens beslut att dela in Fässbergs församling i två valdistrikt vid valet 2001 var det höga antalet röstberättigade och att det inte sker en preliminär röstsammanräkning i ett särskilt röstmottagningsställe, vilket medför att röstsammanräkningen i endast en vallokal i en församling med 17 144 röstberättigade tar en i sammanhanget för lång tid i anspråk. Det kan noteras att stiftsstyrelsen ännu inte fattat beslut om särskilda röstmottagningsställen i stiftet. Att stiftsstyrelsen har fattat beslutet att dela in en församling i flera valdistrikt behöver inte innebära att stiftsstyrelsen senare bestämmer att särskilda röstmottagningsställen inte skall anordnas.

Valprövningsnämnden har inhämtat att vid kyrkovalet 1997 uppgick valdeltagandet i Fässbergs församling till 5,8 % av antalet röstberättigade (951 giltiga röster och 15 ogiltiga).

Kyrkostyrelsen har i Beslut med närmare bestämmelser om direkta val, SvKB 2000:1, 11 §, föreskrivit följande vad gäller öppethållande av vallokaler:

En vallokal skall alltid hållas öppen för röstning kl. 18.00 - 20.00 och därtill minst fyra timmar mellan kl. 09.00 och 18.00. Den skall hållas stängd under tiden för församlingens huvudgudstjänst. Valnämnden skall besluta vilka öppettider som skall gälla för vallokalerna inom dess område. Om väljarna ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta, får stiftsstyrelsen besluta att en vallokal skall vara öppen kortare tid än som anges i första stycket.

Varken i kyrkoordningen eller i av Kyrkostyrelsen utfärdade bestämmelser finns bestämmelser om valdistriktens storlek. Sådana bestämmelser fanns inte heller i den tidigare lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval. Vid de borgerliga valen bör enligt vallagen (1997:157) valdistrikt omfatta 1 200 - 1 500 personer som har rösträtt. Endast om särskilda skäl föranleder det bör valdistriktet omfatta fler än 1 800 eller färre än 300 röstberättigade (4 kap. 3 § första stycket vallagen). Vid tidigare kyrkliga val har Riksskatteverket liksom Riksdagens valprövningsnämnd ansett att det låga valdeltagandet i dessa val inneburit att antalet röstande vid närmast föregående val utgjort en bättre grund vid bedömningen av distriktens storlek än antalet röstberättigade. Det har då främst varit fråga om att undvika alltför små valdistrikt för att inte valhemligheten skall äventyras. Den övre gränsen för valdistriktens storlek har beräknats med hänsyn till att röstningen skall kunna genomföras smidigt och störningsfritt och röstsammanräkningen ske snabbt och säkert (jfr betänkandet KU 1975:18 s. 14.)

Vid det senaste kyrkliga valet i Fässbergs församling deltog 966 personer i valet. Om ett lika lågt valdeltagande kan förutses i 2001 års val skulle det, med utgångspunkt i vad som ovan anförts, vara tillräckligt med ett valdistrikt i Fässbergs församling. Med beaktande av att fråga är om fyra olika kyrkliga val och att vallokalerna endast behöver vara öppna sex timmar finner Valprövningsnämnden att det är motiverat att dela in Fässbergs församling i två valdistrikt för att röstsammanräkningen skall ske snabbt och säkert. Överklagandet skall därför avslås. Valprövningsnämnden vill dock peka på möjligheten att inrymma vallokaler för olika valdistrikt i en och samma byggnad.

Valprövningsnämnden avslår överklagandet.

Lars Tottie
ordförande

Annika Sandström
sekreterare

I beslutet har deltagit: : Lars Tottie, Benny Jönsson, Evert Josefsson, Barbro Sicard, Susann Torgerson och Ingrid Friman.